

Moslims, thuis in een westers land?

Samira Azabar – Verschenen in Open Poort december 2010

Als we het hebben over moslims in België, wordt er al te een onderscheid gemaakt tussen de eerste generatie en latere generaties. Eerstgenoemden werden in de jaren '60 als gast-arbeiders beschouwd en ze moesten (soms noodgedwongen) hun *thuis* - Marokko - opgeven voor een stabielere financiële toekomst. Sinds hun aanwezigheid in onze samenleving werden er steeds nieuwe termen in het leven geroepen om hen te labelen als 'de Ander' gaande van gastarbeider en vreemdeling, migrant in de jaren 80, allochtoon van de jaren 90 met meer recent een verschuiving naar 'moslim'.

Tussen 2 werelden

Bij de tweede en derde generatie is de situatie complexer, ze vinden noch in Marokko noch in België een thuis. Marokko is voor hen eerder een vakantieland, een land waar ze kunnen genieten van zon, zee en strand. Het is geen *thuis* want ze zijn er niet geboren noch getogen, de taal spreken ze vaak niet vloeiend en ook de cultuur is niet volledig gekend. De Marokkaanse samenleving op haar beurt beschouwt hen als zijnde van elders. In hun geboorteland - België - worden ze uitgesloten en geprecipieerd van 'elders' omwille van hun donkere huid, vreemde naam, cultuur en/of geloofsovertuiging. Islam wordt hierbij vaak geassocieerd met terrorisme, vrouwenonderdrukking en een gevaar voor de democratie. Van moslims wordt gevraagd om zich te ontdoen van deze 'gevaarlijke, irrationele godsdienst' om aanvaard te worden, een stap die voor velen te ver gaat.

Jongeren gaan – in die omstandigheden – meestal individueel op zoek naar wat de islam inhoudt voor hen. De opvoeding die ze meekregen van hun ouders bevredigt hen niet, aangezien zij gesocialiseerd zijn in het land van herkomst. Vlaamse moslimjongeren dienen te beslissen welke religieuze aspecten verbonden aan cultuur van land van herkomst en welke essentieel zijn aan het geloof en zodoende een universeel karakter hebben. Diverse vanzelfsprekendheden zoals de zorg en huishouden als taak van de vrouw, maagdelijkheid, de eer van de mannen, de hoofddoek, de betekenis van de koran en andere kwesties worden onder discussie gesteld. Wanneer ze het zingevingskader van hun ouders hanteren, komen ze onder druk te staan met als gevolg een zoektocht naar hun identiteit die resulteert in het afrekenen met culturele tradities. Dit wordt ook de zoektocht naar een zuivere islam genoemd. Islam is hierbij niet enkel een religie, maar ontwikkelt zich tot een element in de constructie van hun identiteit. In dit proces gaan jongeren vrij flexibel om met deelidentiteiten: je kan moslim, Belg, Marokkaan en Berber zijn tegelijkertijd – zonder dat dit enige problemen zou opleveren.

Jonge Vlaamse moslims vragen zich vooral af wat het betekent om moslim te zijn in een

geseculariseerde context. Ze willen burgers zijn in Europa – met aandacht voor plichten maar ook rechten – en tegelijkertijd hun religieuze, culturele eigenheid en erfgoed behouden. Omwille van hun eigen positie zijn jongeren dan ook vaak solidair met de onderdrukten in onze samenleving die eveneens thuis-loos zijn in onze welvarende samenleving. Vele moslims zetten zich bijvoorbeeld vrijwillig in om armoede weg te werken door donaties of trachten asielzoekers te ondersteunen waar mogelijk.

Wij vs zij

Met elk jaar dat voorbij schrijdt groeit geleidelijk aan het besef – bij de 2de en derde generatie- dat ze niet aanvaard worden in hun eigen thuis. Media slaan hen om de oren met alle mogelijke verschillen tussen het Westen en 'de' islam waarbij het Westen als beschaafd, seculier en democratisch wordt voorgesteld; de islam is uiteraard de tegenhanger van het Westen en wordt als bedreigend ervaren.

Deze boodschap wordt in diverse situaties – al dan niet bewust - meegedeeld. In ons politiek systeem zie je rechtse ideeën als paddenstoelen uit de grond rijzen, in het onderwijs leert men jongeren met verschillen omgaan door deze volledig te weren (cfr hoofddoekenverbod) en in de media (De weg naar Mekka, In Godsnaam, ...) worden alle clichés en vooroordelen met betrekking tot islam keer op keer bevestigd. Allerlei socio-politieke problemen (o.a. criminaliteit, achterstand, ...) worden – in het dominant discours - steevast gekoppeld aan de cultuur van allochtonen, die ze minder geschikt zou maken om in de Westerse samenleving te functioneren.

België compatibel met democratie?

Gaandeweg wordt de vrijheid om de eigen godsdienst en cultuur - in onze democratische samenleving - te belijden beperkter. De islam wordt gepercipieerd als een gevaar en lijkt met alle middelen bestreden te moeten worden. Voor vele moslimjongeren lijken verschillende vrijheden zoals vrijheid van meningsuiting en geloofsbeleving enkel weggelegd voor de sterken in onze samenleving oftewel de dominante groep. Sommigen willen op zich niets te maken hebben met de samenleving die hen uitsluit, anderen willen dan weer strijden – binnen het democratisch kader- om hun plaats in het geheel te verkrijgen. De AEL was het voorbeeld bij uitstek van een organisatie die een gezicht gaf aan een generatie van jongeren die – zonder enige terughoudendheid - een plaats in onze samenleving opeiste.

Zoektocht naar een thuis

Bij de meerderheid van de eerste generatie is het verlangen om naar thuis te keren groot. Velen maken de keuze om terug te keren naar Marokko als al hun kinderen uit huis zijn. Af en toe brengen ze een bezoek aan hun gastland (België) om hun kinderen weer te zien. De tweede en derde generatie blijft zoeken naar een plek waar ze zich thuis kunnen voelen in onze bredere samenleving en soms lukt dit in kleinere groepen met gelijkgezinden tijdens bijeenkomsten of acties.

Al bij al worden we als mens en als samenleving beter wanneer we iedereen het recht gunnen zich thuis te voelen.

Samira Azabar (educatieve medewerkster, vzw Motief)